

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР «ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНО-
ПРАВОВИХ ТА ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА
ЯРЕМЕНКА»
ДУ «УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ» (ЧЕХІЯ)
ВАРШАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ПОЛЬЩА)
СТАМБУЛЬСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ТУРЕЧЧИНА)

МОЛОДЬ ТА МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

21 червня 2024

Київ 2024

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 2 від 19 вересня 2024 року)*

Редакційна колегія:

К. Захаренко, доктор політичних наук, доцент;
І. Рашковська, кандидат психологічних наук;
Р. Драпушко, кандидат філософських наук, доцент;
С. Болтівець, доктор психологічних наук, професор;
О. Сіра, кандидат філософських наук;
Ю. Шевцова, кандидат наук з державного управління.

**МОЛОДЬ ТА МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ** [Електронний ресурс]: збірник матеріалів Міжнародної
науково-практичної конференції (21 червня 2024 р.)/ Київ: УДУ імені Михайла
Драгоманова, 2024. 127 с. PDF-формат.

Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Молодь та молодіжна політика в Україні в умовах воєнного стану» містить короткий зміст результатів наукових досліджень молодих та досвідчених дослідників, що стосуються молоді та молодіжної політики за умов військової агресії російської федерації проти України.

Матеріали зацікавлять науковців, викладачів, представників органів державного управління та органів місцевого самоврядування, здобувачів вищої освіти, аспірантів, а також тих, хто цікавиться питаннями становища молоді, молодіжної політики та молодіжної роботи в Україні.

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за достовірність викладеного матеріалу, автентичність цитат, вірність посилань несуть автори матеріалів, а також (для аспірантів) наукові керівники.

© *Автори публікацій, 2024*
© *Український державний університет*
імені Михайла Драгоманова, 2024

---

2. Бухун А. Досвід громадянської освіти військовослужбовців в арміях передових країн світу. *Витоки педагогічної майстерності*. 2015. Випуск 16. С. 3–12.

3. Кудрявцев Ю.М. Підготовка командних кадрів до виховної діяльності у вузах США, Німеччини та Великобританії. *Зарубіжний військовий огляд*. 2001. № 5–6. С.20–24.

4. Джурі І. Підготовка кадрів з ідеологічної роботи у Збройних силах США. *Зарубіжний військовий огляд*. 1990. № 9. С.17–18.

5. Brüggemann A. Berliner Colloquium 2001 der Clausewitz – Gesellschaft der Bundesakademie für Sicherheitspolitik. *Europäische Sicherheit*. 2001. № 9. S. 54–86.

6. Lind, W.S., Nightengale, K., Schmitt, J.F., Sutton, J.W, & Wilson, G.I. (1989). The changing face of war: into the fourth generation. *Marine Corps Gazette*. 1989. S. 22–26.

Леонід Чупрій / Leonid Chuprii

*доктор політичних наук, професор,
старший науковий співробітник НДЦ «Інститут
соціально-правових та політичних
досліджень імені Олександра Яременка
(м. Київ, Україна)*

Петро Боберенко / Petro Voberenko

*аспірант Європейського університету
(м. Київ, Україна)*

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ НАЦІЇ

NATIONAL PATRIOTIC EDUCATION AS A FACTOR IN THE FORMATION OF A POLITICAL NATION

Сьогодні Україна переживає непрості часи оскільки Росія здійснює військову агресію проти нашої країни. Проте українські військові успішно відбивають російські атаки. В ці складні часи всі українці об'єдналися як один, значно зріс рівень патріотизму мешканців України. Слід зазначити, що саме патріотизм є одним із ключових чинників формування національної ідентичності

оскільки в умовах російської агресії всі українці стали на захист своєї Вітчизни і усвідомлено вважають себе частиною української політичної нації.

Інтеграція України у європейське співтовариство, трансформація світової політичної системи, військова агресія Росії проти України вимагають ґрунтовнішого дослідження проблем патріотичного виховання та його впливу на формування національної ідентичності українського населення. Патріотичне виховання молоді сьогодні є одним з найголовніших пріоритетів державної вітчизняної політики, яка спрямована на виховання молоді на кращих зразках історії рідної країни, традицій, культури, освіти українського народу, що буде сприяти формуванню соборної самостійної української держави.

В умовах посилення сучасних загроз та викликів національно-патріотичне виховання є важливим безпековим чинником, оскільки спрямоване на формування готовності молоді захищати свою Вітчизну.

Визначаючи мету національно-патріотичного виховання, слід зазначити, що воно спрямоване на формування у молоді національної свідомості, почуття любові до України, пошани до видатних українських політичних та історичних діячів та ключових подій української історії, готовності до сумлінного виконання громадянських і конституційних обов'язків, зокрема захисту рідної Батьківщини. Патріотичне виховання включає у себе соціально-політичні, організаційні, цільові, функціональні та інші аспекти. Головною складовою патріотичного виховання є формування у молоді пошани та любові до рідної землі, до її символів, що здійснюється в першу чергу родиною, найближчим соціальним оточенням, навчальними закладами через передавання певних культурних зразків, традицій, звичаїв, вірувань тощо. Органи державної влади різних рівнів приділяють значну увагу патріотичному вихованню молоді, спрямованому в першу чергу на формування готовності до захисту Вітчизни, поваги до вітчизняного законодавства та засад демократичної, правової держави, поваги до української історії, культурної спадщини країни.

Аналізуючи основні ознаки національно-патріотичного виховання потрібно зазначити, що воно повинно бути системним, безперервним, довготривалим.

Воно повинно реалізуватися, починаючи з дошкільних навчальних закладів і продовжуючи до закінчення вузів.

Особливу увагу потрібно приділяти дошкільному вихованню, періоду навчання у початковій та середній школі, оскільки саме в цей період закладаються морально-етичні засади особистості. Патріотичне виховання має історично обумовлений контекст, тісно пов'язане з умовами життя, в якому перебуває суспільство, зі світоглядом народу, з психологією нації. Національне виховання закладає ґрунт для відродження душі народу. Тоді як патріотичне виховання направлене на формування цілісної громадянської позиції, як почуття належності до країни, українського народу, гордості за державу, відповідальності за її долю. І специфіка національно-патріотичного виховання і полягає у нерозривному та гармонійному поєднанні цих двох аспектів.

Основними державними інституціями, що забезпечують реалізацію державної політики у сфері патріотичного виховання молоді в Україні є Міністерство освіти та науки, Міністерство молоді та спорту, Міністерство оборони, РНБО України, Міністерство культури та інформаційної політики, Інститут проблем виховання Академії педагогічних наук України, Український інститут національної пам'яті, інші.

При здійсненні національно-патріотичного виховання потрібно враховувати інтереси національних меншин, проте не забуваючи про український титульний етнос. Кожен громадянин нашої країни, до якої б етнічної групи він не належав, є представником української політичної нації і може вносити посильний вклад у розбудову української держави, сприяти консолідації українського народу як єдності всіх громадян країни незалежно від релігійних сповідань, політичних уподобань, етнічної приналежності.

Потрібно також визначити головні проблеми, які існують в сфері національно-патріотичного виховання, до яких ми відносимо:

- недостатню законодавчу та нормативно-правову урегульованість сфери національно-патріотичного виховання;

-
- недостатній рівень обміну досвідом, успішними практиками в сфері національно-патріотичного виховання;
  - недостатній рівень залученості різноманітних ЗМІ до висвітлення заходів із питань національно-патріотичного виховання;
  - відсутність єдиного методичного і термінологічного підходу до процесу національно-патріотичного виховання;
  - недостатність кадрового забезпечення в органах державної влади різних рівнів з метою реалізації заходів із національно-патріотичного виховання;
  - недостатній рівень матеріально-технічного та інфраструктурного забезпечення сфери національно-патріотичного виховання;
  - відсутність чітких критеріїв оцінки рівня національно-патріотичного виховання українського населення;

Як ми відзначали саме національно-патріотичне виховання є одним із головних чинників формування політичної нації в основі якої лежить національна ідентичність.

За своєю сутністю загальнонаціональна ідентичність є багатовимірним поняттям, яке може інтегрувати в себе культурну, етнічну, професійну, регіональну, статеву, чи інші види ідентичностей, зберігаючи й не спотворюючи кожен з них. Водночас загальнонаціональна ідентичність цілком органічно співіснує з наднаціональною ідентичністю.

При побудові моделі загальнонаціональної ідентичності, що має базуватися на засадах єдиного українського громадянства та відповідному захисті прав і свобод усіх громадян країни незалежно від їх культурних, етнічних чи релігійних відмінностей, слід поставити за мету забезпечення балансу між політикою пріоритетного розвитку української мови і культури й політикою підтримки та гарантування розвитку культури і мов національних меншин. Як зазначав М. Грушевський, тривкими й стабільними можуть бути тільки ті відносини націй, які ґрунтуються на взаємовигоді, узгодженості перспектив розвитку кожної з них, коли суверенітет, свобода та самобутність якоїсь нації не зачіпають суверенітету, свободи та самобутності іншої.

Слід підкреслити, що в основі формування загальнонаціональної ідентичності повинні лежати такі засади:

– Ідея поліетнічної, соціальної, політичної злагоди на основі загальноприйнятої мети – забезпечення духовного і матеріального добробуту громадян України;

– Ідея патріотизму, любові до України як визначальної цінності;

– Національна самоповага та повага до представників інших націй та національних меншин;

– Захист прав і свобод людини і громадянина незалежно від етнічної приналежності та інших відмінностей;

– Високий рівень політичної та правової культури населення;

– Розвиток дієвого громадянського суспільства.

Підсумовуючи, слід зазначити, що в умовах військової агресії України проти Росії значно посилюються процеси формування загальнонаціональної ідентичності і значно зріс рівень патріотизму українців.

Перед обличчям російського агресора українська нація потужно консолідувалася і як би росіяни не намагалися переломити ситуацію їм це вже інколи не вдасться. Українці є сьогодні єдиними як ніколи і при значній підтримці демократичного світу Україна перемагає і зможе стати незалежною, високорозвинутою європейською державою.

Юлія Шевцова / Yuliia Shevtsova

*кандидат наук з державного управління,
старший науковий співробітник*

*НДЦ «Інститут соціально-правових
та політичних досліджень імені Олександра Яременка»*

*УДУ імені Михайла Драгоманова
(м. Київ, Україна)*

МОЛОДЬ ДЛЯ ГРОМАДИ ЧИ ГРОМАДА ДЛЯ МОЛОДІ

**YOUTH FOR THE COMMUNITY OR COMMUNITY FOR THE
YOUTH**

У більшості розвинутих країн населення бере активну участь у розвитку